
Vergaderjaar 2023–2024

36 410 IIB

Vaststelling van de begrotingsstaat van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) voor het jaar 2024

Nr. 2

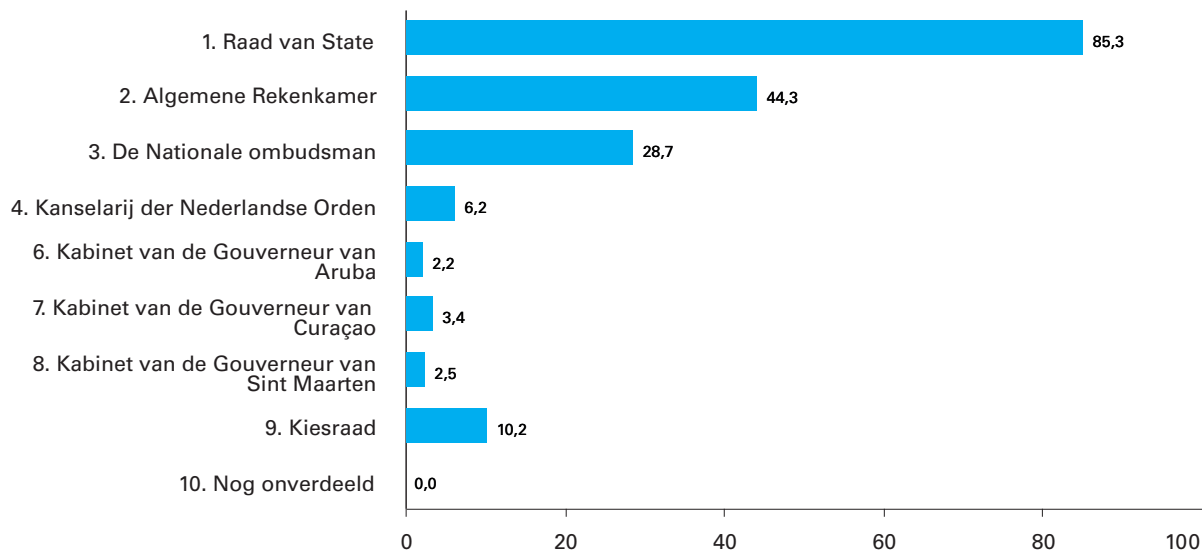
MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

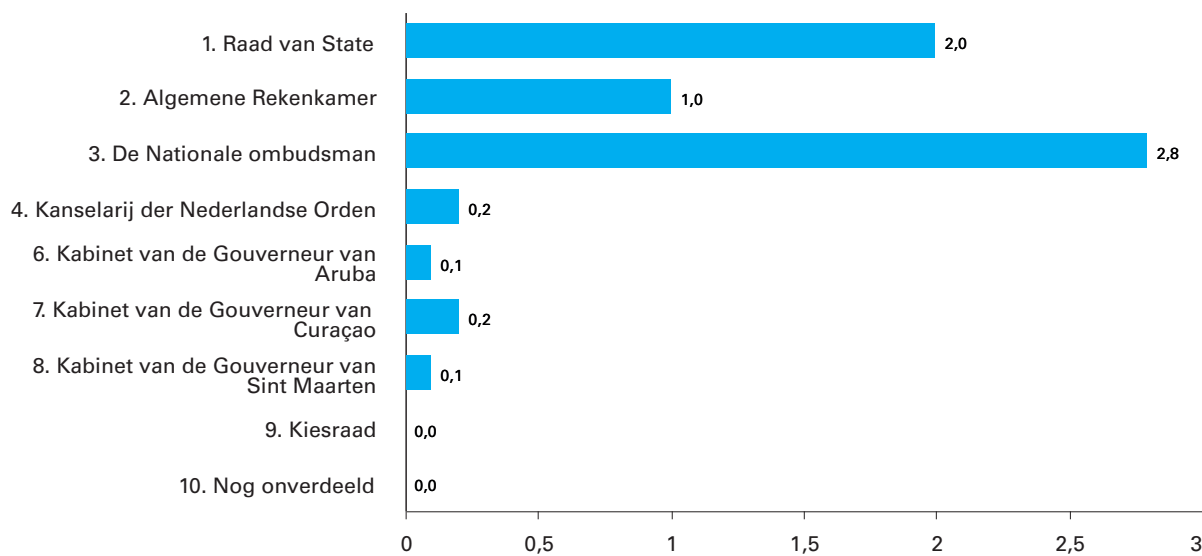
Geraamde uitgaven en ontvangsten	3
A. Artikelsgewijze toelichting bij het begrotingswetsvoorstel	4
B. Artikelsgewijze toelichting bij de begrotingsartikelen	5
1. Leeswijzer	5
2. Beleidsartikelen	7
2.1 Artikel 1. Raad van State	7
2.2 Artikel 2. Algemene Rekenkamer	10
2.3 Artikel 3. De Nationale ombudsman	13
2.4 Artikel 4. Kanselarij der Nederlandse Orden	16
2.5 Artikel 6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba	19
2.6 Artikel 7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	21
2.7 Artikel 8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	23
2.8 Artikel 9. Kiesraad	26
3. Niet-beleidsartikelen	29
3.1 Artikel 10. Nog onverdeeld	29
4. Bijlagen	30
Bijlage 1: ZBO's en RWT's	30
Bijlage 2: Verdiepingshoofdstuk	31
Bijlage 3: Rijksuitgaven Caribisch Nederland	40

GERAAMDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

Figuur 1 Geraamde uitgaven verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.) Totaal € 182.743.000,-

Figuur 2 Geraamde ontvangsten verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.) Totaal € 6.297.000,-

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETSVOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaat voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

H.M. de Jonge

B. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELLEN

1. Leeswijzer

Algemeen

Voor u ligt de begroting 2024 van de overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB).

Groeiparagraaf

Ten opzichte van de begroting 2023 zijn geen wijzigingen voorzien.

Coronamaatregelen

De extracomptabele tabel overzicht coronamaatregelen is niet opgenomen. Vanuit de begroting van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) zijn geen coronagerelateerde uitgaven gedaan.

Beleidsagenda

Een college dient, conform artikel 2.1 lid 7 van de Comptabiliteitswet 2016, betreffende een niet-departementale begroting, enkel haar taken en bedrijfsvoering weer te geven. Derhalve bevat deze niet-departementale begroting – in vergelijking met departementale begrotingen waarbij wel een weergave van het beleid wordt opgenomen – geen beleidsagenda.

Beleidsartikelen

Deze begroting is opgebouwd uit de volgende beleidsartikelen:

- artikel 1. Raad van State
- artikel 2. Algemene Rekenkamer
- artikel 3. De Nationale ombudsman
- artikel 4. Kanselarij der Nederlandse Orden
- artikel 6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba
- artikel 7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao
- artikel 8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten
- artikel 9. Kiesraad

Een beleidsartikel is opgebouwd uit de volgende elementen:

- A. Algemene doelstelling
- B. Rol en verantwoordelijkheid
- C. Beleidswijzigingen
- D. Tabel budgettaire gevolgen van beleid
- E. Toelichting op de instrumenten

Budgetflexibiliteit

In de tabellen budgettaire gevolgen van beleid is geen informatie opgenomen over de budgetflexibiliteit, omdat het grotendeels apparaats-uitgaven betreft.

Niet-beleidsartikel

De begroting bevat het volgende niet-beleidsartikel:

- artikel 10. Nog onverdeeld

De begroting IIB valt onder de niet-departementale begrotingen. Vanwege een afwijkend regime kent deze begroting geen centraal apparaatsartikel.

Bijlagen

Bijlage 1 betreft de bijlage Zelfstandige Bestuursorganen en Rechtspersonen met een wettelijke taak.

Bijlage 2 betreft het verdiepingshoofdstuk van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. Het uitgangspunt is om daar de beleidsmatige en technische mutaties toe te lichten die groter zijn dan of gelijk zijn aan de ondergrens zoals deze in de Rijksbegrotingsvoorschriften 2023 (RBV) is opgenomen, de zogenaamde staffel, te weten:

Tabel 1 Ondergrenzen op basis van de RBV 2023		
Begrotingsartikel	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € mln.)	Technische mutaties (ondergrens in € mln.)
1. Raad van State	Verplichting/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichting/Uitgaven 4 mln. Ontvangsten 2 mln.
2. Algemene Rekenkamer	Verplichting/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichting/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.
3. De Nationale ombudsman	Verplichting/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichting/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.
4. Kanselarij der Nederlandse Orden	Verplichting/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichting/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.
6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba	Verplichting/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichting/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 1 mln.
7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	Verplichting/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichting/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.
8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	Verplichting/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichting/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.
9. Kiesraad	Verplichting/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichting/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.
10. Nog onverdeeld	Verplichting/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichting/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.

Bijlage 3 betreft de Rijksuitgaven Caribische Nederland en is vanaf de begroting 2022 aan deze begroting toegevoegd. Dit naar aanleiding van de voorlichting van de Afdeling advisering van de Raad van State (RvS) en het Interdepartementale Beleidsonderzoek Koninkrijksrelaties (IBO) om het overzicht Rijksuitgaven aan Caribisch Nederland aanzienlijk uit te breiden (Kamerstukken II 2019/20, [35300 IV, nr. 11](#)). Doel hiervan is om de rol van het Ministerie van BZK te verstevigen en een meer integrale afweging van de Rijksuitgaven aan Caribisch Nederland te bevorderen. In de begroting Koninkrijksrelaties (IV) is het totale overzicht van de Rijksuitgaven Caribisch Nederland te vinden. In bijlage 3 is alleen de uitsplitsing van de Rijksuitgaven aan Caribisch Nederland voor de begroting Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) weergegeven.

2. Beleidsartikelen

2.1 Artikel 1. Raad van State

A. Algemene doelstelling

Als adviseur voor wetgever en bestuur en als hoogste algemene bestuursrechter bijdragen aan behoud en versterking van de democratische rechtsstaat en daarbinnen aan de eenheid, legitimiteit en kwaliteit van het openbaar bestuur in brede zin, alsmede aan de rechtsbescherming van de burger.

De [Grondwet](#) en de [Wet op de Raad van State](#) vormen het wettelijk kader, waarbinnen de Raad van State zijn taken verricht. Het [Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden](#) vormt de grondslag voor zijn werkzaamheden als Raad van State van het Koninkrijk.

De Afdeling Advisering is belast met het onafhankelijk toezicht op de naleving van de (Europese) begrotingsregels, als bedoeld in het [Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur](#) (VSCB) en artikel 5 van [Verordening \(EU\) 473/2013](#).

De Afdeling advisering is krachtens de artikelen 5 en 7 van de [Klimaatwet](#) belast met de toetsing van het klimaatbeleid van de regering. Zij adviseert over de jaarlijkse Klimaatnota en het vijfjaarlijks Klimaatplan.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidswijzigingen

Voor 2024 zijn geen beleidswijzigingen voorzien.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 2 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1. Raad van State (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	75.528	85.210	85.283	84.483	78.951	78.623	78.623
Uitgaven	76.467	85.210	85.283	84.483	78.951	78.623	78.623
1.0 Raad van State	76.467	85.210	85.283	84.483	78.951	78.623	78.623
<i>Institutionele inrichting</i>	<i>76.467</i>	<i>85.210</i>	<i>85.283</i>	<i>84.483</i>	<i>78.951</i>	<i>78.623</i>	<i>78.623</i>
Advisering	6.978	8.270	8.470	8.370	8.370	8.370	8.370
Bestuursrechtspraak	32.724	40.818	46.047	45.547	39.596	39.268	39.268
Raad van State gemeenschappelijke diensten	36.765	36.122	30.766	30.566	30.985	30.985	30.985
Ontvangsten	1.699	1.950	1.950	1.950	1.950	1.950	1.950

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Institutionele inrichting

Advisering

De Afdeling advisering van de Raad van State is adviseur van regering en parlement voor wetgeving en bestuur. Zij adviseert over onder meer (initiatief) wetsvoorstellen, algemene maatregelen van bestuur, goedkeuringswetten voor internationale verdragen en de miljoenennota. Verder brengt zij gevraagde voorlichtingen en ongevraagde adviezen uit. Daarnaast heeft zij een taak als onafhankelijke begrotingsautoriteit en schrijft de Klimaatwet voor dat de Afdeling wordt gehoord over het Klimaatplan, de Klimaatnota en de Voortgangsrapportage. Het doel van deze laatste taak is het regeringsbeleid normatief te toetsen en bestuurlijk te wegen in het licht van het realiseren van de klimaatdoelstellingen.

De Afdeling werkt verder aan de ambitie om eerder, breder en scherper te adviseren en daarbij haar externe profiel te versterken. Dit betekent dat zij regelmatig eerder in het proces van wetgeving betrokken zal zijn en vaker thematisch, los van concrete wetsvoorstellen, zal adviseren. Daartoe behoort ook dat de Afdeling advisering vaker en in een vroeger beleidsstadium door de regering of door één der Kamers kan worden gevraagd om voorlichting te verstrekken. Daarnaast zal zij meer aandacht schenken aan communicatie en toegankelijker taalgebruik.

In onderstaande tabel zijn de realisatie, de verwachte instroom en de planning van afhandeling van adviesaanvragen door de Afdeling advisering weergegeven.

Tabel 3 Instroom en afhandeling adviesaanvragen (in aantallen)							
	Realisatie	Prognose					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Instroom	396	400	400	400	400	400	400
Uitstroom	377	400	400	400	400	400	400

Bestuursrechtspraak

Taak van de Afdeling bestuursrechtspraak is het op de meest doelmatige en kwalitatief goede wijze afdoen van binnengekomen zaken. Tijdigheid, kenbaarheid en voorspelbaarheid en bruikbare rechtsvorming zijn daarbij belangrijke aspecten. De Afdeling bestuursrechtspraak bestaat uit drie kamers: de Algemene kamer, de Vreemdelingenkamer en de Omgevingskamer.

In onderstaande tabel zijn de in het begrotingsjaar 2022 gerealiseerde uitstroom van zaken en de instroomverwachting voor de jaren 2023 – 2028 weergegeven.

Tabel 4 Uitstroom en instroom van zaken Afdeling bestuursrechtspraak (in aantallen)							
	Realisatie		Prognose				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Omgevingskamer	2.242	2.800	2.800	2.800	2.800	2.800	2.800
Algemene kamer	1.333	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100
Vreemdelingenkamer	5.084	5.340	5.639	5.864	5.918	5.918	5.918
Totaal bestuursrechtspraak	8.659	10.240	10.539	10.764	10.818	10.818	10.818

Raad van State gemeenschappelijke diensten

De Raad en zijn Afdelingen advisering en bestuursrechtspraak worden ondersteund door een gemeenschappelijke ambtelijke organisatie. Dit wordt in de begroting inzichtelijk gemaakt met een separaat uitgavenartikel.

De gemeenschappelijke diensten omvatten functies die werken ten behoeve van de inhoudelijke en logistieke ondersteuning van de Raad als geheel en beide Afdelingen en zijn ondergebracht in verschillende directies. Ook verzorgen zij ieder jaar het Jaarverslag van de Raad van State en andere inhoudelijke publicaties.

Ontvangsten

De ontvangsten van de Raad van State bestaan in hoofdzaak uit griffierechten.

2.2 Artikel 2. Algemene Rekenkamer

A. Algemene doelstelling

De Algemene Rekenkamer is belast met het onderzoek van de ontvangsten en uitgaven van het Rijk. Zij heeft als doel het rechtmatig, doelmatig, doeltreffend en integer functioneren van het Rijk en de daarmee verbonden organen te toetsen en te helpen verbeteren. Daarbij toetst zij ook de nakoming van verplichtingen die Nederland in internationaal verband is aangegaan.

De wettelijke taak van de Algemene Rekenkamer als Hoog College van Staat is vastgelegd in [artikel 76 en artikel 105.3 van de Grondwet](#) en in de [Comptabiliteitswet 2016](#).

Hierin ligt enerzijds de basis van de wettelijke opdracht om jaarlijks de rechtmatigheid te onderzoeken van het financieel beheer van het Rijk en een goedkeurende verklaring te geven bij de Rijksrekening. Het wettelijk kader bevat naast de externe controle op rechtmatigheid ook de opdracht om de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het gevoerde beleid te onderzoeken. De taken van de Algemene Rekenkamer vereisen een grondwettelijk geborgde, onafhankelijke positie ten opzichte van de regering en het parlement. Het vereist niet alleen een degelijke wettelijke basis, maar ook een bestendige basis, inrichting van het bestel en financiën teneinde recht te doen aan de deze onafhankelijkheid.

De Algemene Rekenkamer dient geen ander belang dan het goed en integer functioneren en presteren van het openbaar bestuur. De Algemene Rekenkamer oordeelt op onpartijdige wijze over hoe de Rijksoverheid, inclusief de daaraan verbonden organen, in de praktijk functioneert en presteert en welke verbeteringen mogelijk zijn, ongeacht de samenstelling van het parlement en het kabinet. Daarmee wil zij ook een bijdrage leveren aan het inzicht van burgers over hoe de overheid zorgvuldig, zuinig en zinnig omgaat met publiek geld.

De Algemene Rekenkamer voorziet de regering, de Staten-Generaal en degenen die verantwoordelijk zijn voor de aan het Rijk verbonden organen van informatie, aan de hand waarvan zij kunnen bepalen of het beleid van een minister rechtmatig, doelmatig en doeltreffend is uitgevoerd. Deze informatie bestaat uit onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen, webpublicaties, brieven en andere vormen van communicatie over organisatie, beheer en beleid en is in beginsel voor het publiek toegankelijk. De Algemene Rekenkamer bepaalt zelf welke informatie zij openbaar maakt en welke rapporten zij publiceert. Op de [website](#) van de Algemene Rekenkamer staat de actuele onderzoeksagenda.

Daarnaast rekent zij het tot haar verantwoordelijkheden om een bijdrage te leveren aan internationale vakkundigheid en governance op het gebied van Supreme Audit Institutions, o.a. door kennisuitwisseling en samenwerking in binnen- en buitenland. [Hoofdstuk 7 van de Comptabiliteitswet 2016](#) verschaft een wettelijke basis voor het uitvoeren van internationale werkzaamheden die aansluiten bij de wettelijke taken van de Algemene Rekenkamer.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De Colleges voeren zelf het beheer over hun begroting, hun begrotingsdeel en de inrichting van hun organisatie. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de Colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidswijzigingen

In haar strategie 2021-2025 'Vertrouwen in verantwoording' kiest de Algemene Rekenkamer er niet alleen voor om publiek geld scherp te blijven volgen, maar ook om meer dan voorheen bij haar onderzoeken het perspectief van burgers en bedrijven te betrekken. Met name op het gebied van digitalisering van overheid(sdiensten) en het gebruik van data in bedrijfsvoering en op het gebied van governance continueert de Algemene Rekenkamer haar inspanningen om de Nederlandse praktijk in lijn te houden en brengen met internationale standaarden en ontwikkelingen. Daarbij ligt de focus op terreinen waar de functie van de Rekenkamer de meeste toegevoegde waarde heeft. De Algemene Rekenkamer geeft vaker een oordeel over de doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid en maakt steeds meer gebruik van nieuwe methoden en technieken. Verder continueert de Algemene Rekenkamer in 2024 de onderzoeksprogramma's «Energietransitie» en «Digitalisering».

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2. Algemene Rekenkamer (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	39.956	42.226	44.341	46.412	43.737	52.900	43.958
Uitgaven	37.601	42.226	44.341	46.412	43.737	52.900	43.958
2.0 Algemene Rekenkamer	37.601	42.226	44.341	46.412	43.737	52.900	43.958
<i>Institutionele inrichting</i>	<i>37.601</i>	<i>42.226</i>	<i>44.341</i>	<i>46.412</i>	<i>43.737</i>	<i>52.900</i>	<i>43.958</i>
Recht- en doelmatigheidsbevordering	37.601	42.226	44.341	46.412	43.737	52.900	43.958
Ontvangsten	1.092	1.017	1.017	1.017	1.017	1.017	1.017

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Institutionele inrichting

Recht- en doelmatigheidsbevordering

Toegevoegde waarde

Het versterken van de kwaliteit en impact van de werkzaamheden van de Algemene Rekenkamer, onder andere door meer capaciteit ten behoeve van de externe controle functie, door meer zichtbaarheid en slagkracht, alsmede

een adequate invulling van de rol als onafhankelijke tegenmacht. In 2024 wordt nog meer nadruk gelegd op activiteiten die impact en doorwerking van het werk van de Algemene Rekenkamer bevorderen

Juiste mensen en methoden/technieken

Op basis van het strategische personeelsbeleid (SPP) wordt de organisatie versterkt, onder meer met meer expertise op nieuwe terreinen als data-analytics, algoritmes en geïntegreerde Financial & IT-audits.

Versterking interne bedrijfsvoering

In 2024 wordt extra nadruk gelegd op de verdere verbetering van de interne bedrijfsvoering, waaronder, maar niet uitsluitend, de ICT-voorziening en informatiebeveiliging.

Tijdelijke huisvesting

Er is een besluit genomen omtrent de tijdelijke huisvesting van de Rekenkamer. Er zijn extra middelen hiervoor opgenomen in de begroting ten behoeve van de servicekosten.

Ontvangsten

De ontvangsten van de Algemene Rekenkamer bestaan voornamelijk uit vergoedingen voor de ondersteuning van nationale rekenkamers in het buitenland in het kader van institutionele versterkingsprojecten en uit vergoedingen voor detacheringen.

2.3 Artikel 3. De Nationale ombudsman

A. Algemene doelstelling

De Nationale ombudsman komt in beeld als burgers er niet in slagen om er uit te komen met de overheid. Als het misgaat tussen de burger en de overheid, kan de ombudsman tussenbeide komen, bemiddelen of een onderzoek instellen. Ook kan de ombudsman op eigen initiatief structurele problemen aandacht geven.

In het werk van de Nationale ombudsman staat de vraag centraal of burgers behoorlijk behandeld worden door de overheid. Handelt de overheid eerlijk, communiceert zij begripvol met burgers en is er voldoende oog voor de menselijke maat?

Eenzijds helpt de Nationale ombudsman burgers als het misgaat tussen hen en de overheid:

- door burgers de weg te wijzen naar het juiste loket;
- door ze te ondersteunen met adviezen en tools;
- door op een effectieve manier onderzoek te doen.

Anderzijds wil de Nationale ombudsman overheden uitdagen anders te kijken naar diensten, processen en innovaties. Daarom kijkt de Nationale ombudsman naar wat de overheid doet. Denkt de Nationale ombudsman na over manieren waarop het anders en beter kan. Om overheden hier vervolgens op aan te spreken en ze te vragen om zaken te verbeteren en zich meer te verplaatsen in de burger.

De Kinderombudsman en de Veteranenombudsman hebben tot doel te bevorderen dat de rechten van respectievelijk jeugdigen en veteranen worden nageleefd door bestuursorganen en door privaatrechtelijke organisaties. De Nationale ombudsman, de Kinderombudsman en de Veteranenombudsman worden door dezelfde organisatie ondersteund.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De Colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in [artikel 4.4 lid 4 van de Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidswijzigingen

Door een nauwere samenwerking tussen de drie ombudsfuncties streeft de Nationale ombudsman ernaar om voor nog meer mensen iets te kunnen betekenen. Daarnaast zet de ombudsman in op de verdere ontwikkeling van de signaalfunctie, met als doel beter gebruik te maken van signalen vanuit de samenleving. Daarbij wil hij ook meer en slimmer gebruik maken van data. Ook wil de Nationale ombudsman zijn visie op dienstverlening verder vormgeven. Een onderdeel daarvan is de lokale nabijheid. En hij blijft inzetten op het beter bereiken van doelgroepen die de Nationale ombudsman niet makkelijk weten te vinden.

De Nationale ombudsman host in 2024, zoals aangekondigd in de 1e supplétoire, de 13e IOI wereldconferentie. De IOI is de International Ombudsman Institution, een internationale organisatie voor ombudsmannen wereldwijd. Elke vier jaar organiseert de IOI een conferentie voor circa 300 deelnemers vanuit de hele wereld. Dit is aangekondigd in de 1e supplétoire begroting van 2023.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3. De Nationale ombudsman (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	29.717	27.568	28.694	27.618	27.113	27.367	27.367
Uitgaven	26.988	27.568	28.694	27.618	27.113	27.367	27.367
3.0 De Nationale ombudsman	26.988	27.568	28.694	27.618	27.113	27.367	27.367
<i>Institutionele inrichting</i>	23.240	25.045	26.171	25.095	24.590	24.844	24.844
Taakuitoefening Nationale Ombudsman	23.240	25.045	26.171	25.095	24.590	24.844	24.844
<i>Materiële uitgaven</i>	3.748	2.523	2.523	2.523	2.523	2.523	2.523
Taakuitoefening medeoverheden	3.748	2.523	2.523	2.523	2.523	2.523	2.523
Ontvangsten	2.952	3.102	2.796	2.539	2.539	2.539	2.539

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Institutionele inrichting

Taakuitoefening Nationale ombudsman

De Nationale ombudsman behandelt op verzoek klachten over het optreden van de overheid. De organisatie doet dit onder andere door het plegen van interventies, het schrijven van rapporten, het doen van aanbevelingen en het uitvoeren van bemiddelingen.

De Nationale ombudsman wacht niet tot mensen aankloppen met een klacht, maar gaat in gesprek met burgers en overheden. Dat doet de Nationale ombudsman tijdens de provincietour, maar ook tijdens werkbezoeken aan (overheids-)instanties, en door met bestuurders te spreken. De Nationale ombudsman geeft gevraagd en ongevraagd advies aan overheden om de dienstverlening te verbeteren. Daarnaast geeft de Nationale Ombudsman ook workshops en presentaties op het gebied van professionele klachtbehandeling.

Steeds meer burgers zijn actief op sociale media en daarmee is het een belangrijk communicatiemiddel om burgers te bereiken en hen te helpen met vragen en klachten over de overheid. De Nationale ombudsman monitort de reacties en legt contact om hun signalen of klachten te behandelen.

Een voor de Nationale ombudsman belangrijke manier van proactief werken, is het uitvoeren van onderzoek uit eigen beweging. De aanleiding hiervoor kan zijn dat de Nationale ombudsman over een bepaald onderwerp veel klachten ontvangt. Of er kan maatschappelijke onrust zijn over een onderwerp. Vaak is het een combinatie van beide. De conclusies en

aanbevelingen op basis van een dergelijk onderzoek gaan niet over een enkel geval, maar richten zich op uitvoering in algemene zin. Om focus aan te brengen in de onderzoeken die uit eigen beweging worden gedaan, wordt jaarlijks een ombudsagenda opgesteld. Deze agenda bestaat uit thema's, die aansluiten bij de signalen en klachten van burgers over overheden.

De Kinderombudsman bevordert dat de rechten van jeugdigen worden nageleefd door overheidsinstanties en door privaatrechtelijke organisaties, door middel van het voorlichten en geven van informatie over de rechten van jeugdigen, het gevraagd en ongevraagd advies geven aan de regering en de Tweede Kamer over wetgeving en beleid dat rechten van jeugdigen raakt, het doen van onderzoek naar eerbiediging van de rechten van jeugdigen naar aanleiding van klachten of uit eigen beweging. Ook houdt de Kinderombudsman toezicht op de wijze waarop klachten van jeugdigen of hun wettelijke vertegenwoordigers door de daartoe bevoegde instanties worden behandeld.

De Veteranenombudsman bevordert dat de rechten van veteranen worden nageleefd door overheidsinstanties en door privaatrechtelijke organisaties. Naast de behandeling van klachten van veteranen, voert de Veteranenombudsman ook onderzoeken uit eigen beweging uit bij structurele aandachtspunten. Daarnaast heeft de Veteranenombudsman ook de taak om regering en Tweede Kamer te informeren over zijn bevindingen. De Veteranenombudsman adviseert gevraagd én ongevraagd de regering en Tweede Kamer over de uitvoering van de Veteranenwet en over beleid dat een behoorlijke behandeling van veteranen raakt.

Tabel 7 Klachtenbehandeling rijksoverheid (in aantallen)

	Realisatie				Vastgestelde begroting	Ontwerp begroting	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nationale ombudsman	23.230	28.390	25.640	29.920	24.020	27.520	27.520
Kinderombudsman	2.000	2.100	1.990	2.170	1.690	2.110	2.110
Veteranenombudsman	200	280	280	290	270	300	300
Totaal	25.430	30.770	27.910	32.380	25.980	29.930	29.930

Materiële uitgaven

Taakuitoefening medeoverheden

Naast de provincies, de waterschappen en bijna alle gemeenschappelijke regelingen is 78% van de 342 (stand per 1 januari 2023) gemeenten aangesloten bij de Nationale ombudsman voor hun klachtbehandeling. Mede door deze hoge dekkingsgraad fungeert de Nationale ombudsman als kenniscentrum voor klachtbehandeling door medeoverheden.

Tabel 8 Percentage aangesloten gemeenten bij de Nationale ombudsman

	Realisatie				Vastgestelde begroting	Ontwerp begroting	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Percentage aangesloten gemeenten	73%	73%	75%	75%	74%	74%	78%

Ontvangsten

De ontvangsten hebben voornamelijk betrekking op de activiteiten van de Nationale ombudsman in opdracht van provincies, waterschappen en gemeenten en voor de uitvoering van internationale projecten.

2.4 Artikel 4. Kanselarij der Nederlandse Orden

A. Algemene doelstelling

De Kanselarij der Nederlandse Orden (KNO) is bij Koninklijk Besluit (KB) van 3 juni 1844 ingesteld. De Kanselarij der Nederlandse Orden is de organisatie die:

- het Kapittel der Militaire Willems-Orde en het Kapittel voor de Civiele Orden huisvest en ambtelijk ondersteunt in hun advisering over de voorstellen tot decoratieverlening;
- zorg draagt voor het beheer van de versierselen van de onderscheidingen en voor de correcte verzending ervan aan de betrokken ministeries;
- zorgt dat registers worden aangehouden van in het Koninkrijk der Nederlanden onderscheiden personen.

Kapittel der Militaire Willems-Orde

De taken van het Kapittel der Militaire Willems-Orde behelzen:

- het adviseren van het hoofd van het betrokken departement van algemeen bestuur over de voordrachten voor benoeming of bevordering in en ontslag uit de Orde dan wel over aanvragen om in de Orde te worden opgenomen of bevorderd;
- het verstrekken van inlichtingen aan het hoofd van het betrokken departement van algemeen bestuur alsmede het geven van inzage in alle zakelijke gegevens en bescheiden aan deze departementen;
- het aanhouden van registers voor elk der vier klassen van ridders;
- het houden van aantekening van verlening van het ordeteken aan onderdelen van de krijgsmacht.

Kapittel voor de Civiele Orden

Het Kapittel voor de Civiele Orden heeft als adviescollege op landelijk niveau tot taak Onze Minister wie het aangaat te adviseren over het verlenen van onderscheidingen in één van de Civiele Orden.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De Colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in artikel 4.4 lid 4 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de Colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidswijzigingen

Met ingang van 2024 zal de Kanselarij der Nederlandse Orden (KNO) de inkoop en het beheer van Trouwe Dienst Medailles en Officiersdienstkruizen niet meer verzorgen voor het ministerie van Defensie. Het ministerie van Defensie zal vanaf 2024 de inkoop en het beheer zelf verzorgen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 9 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4. Kanselarij der Nederlandse Orden (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	4.880	5.966	6.211	5.483	5.486	5.486	5.486
Uitgaven	5.264	5.966	6.211	5.483	5.486	5.486	5.486
4.0 Kanselarij der Nederlandse Orden	5.264	5.966	6.211	5.483	5.486	5.486	5.486
<i>Institutionele inrichting</i>	<i>3.476</i>	<i>4.157</i>	<i>4.167</i>	<i>4.100</i>	<i>4.103</i>	<i>4.103</i>	<i>4.103</i>
Apparaat	3.476	4.157	4.167	4.100	4.103	4.103	4.103
<i>Materiële uitgaven</i>	<i>1.788</i>	<i>1.809</i>	<i>2.044</i>	<i>1.383</i>	<i>1.383</i>	<i>1.383</i>	<i>1.383</i>
Decoraties	1.788	1.804	2.039	1.378	1.378	1.378	1.378
Riddertoelagen	0	5	5	5	5	5	5
Ontvangsten	352	199	199	199	199	199	199

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Institutionele inrichting

Apparaat

De afdeling Decoratie & Advies (D&A) van de Kanselarij der Nederlandse Orden is belast met de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden ontleend aan de taken van het Kapittel voor de Civiele Orden. Alle voorstellen voor decoratie met betrekking tot de Civiele Orden worden voorzien van een inhoudelijk pré-advies.

De afdeling Bedrijfsvoering (BV) is belast met de aanschaf, het beheer en de verstrekking van de versierselen en met de reguliere pfofach-taken van de Kanselarij der Nederlandse Orden inclusief de facilitaire ondersteuning van het kapittel voor de Civiele Orden en het Kapittel der Militaire Willems-Orde.

Materiële uitgaven

Decoraties

Dit budget betreft de middelen voor de aanschaf, beheer en de verstrekking van de versierselen, de oorkondes behorende bij de Orde van Oranje-Nassau, de Orde van de Nederlandse Leeuw en de Militaire Willems-Orde. Daarnaast worden Erepenningen Menslievend Hulpbetoon, Erepenningen voor Verdiensten jegens Openbare Verzamelingen, De Ruytermedailles, medailles en oorkondes van de Nationale Politie, Vrijwilligersmedailles, medailles ten behoeve van Buitenlandse staatsbezoeken en een aantal dapperheidonderscheidingen van het Ministerie van Defensie door de Kanselarij der Nederlandse Orden aangeschaft, beheerd en uitgegeven. Vanaf 2024 zal er structureel budget worden overgeboekt van de KNO naar het ministerie van Defensie voor de inkoop en het beheer van Trouwe Dienst Medailles en Officiersdienstkruizen.

Riddertoelagen

Aan de weduwen van de Ridders Militaire Willems-Orde-4^e klasse wordt van rechtswege een jaarlijkse riddertoelage uitgekeerd.

Ontvangsten

De ontvangsten van de Kanselarij bestaan voornamelijk uit borgsommen gestort door gedecoreerden of nabestaanden van gedecoreerden. Als na overlijden van een gedecoreerde de nabestaanden besluiten het versiersel niet terug te sturen, maar in bruikleen te houden staat daar een borgsomvergoeding tegenover.

2.5 Artikel 6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba

A. Algemene doelstelling

Het Kabinet van de Gouverneur van Aruba heeft tot taak het ondersteunen van de Gouverneur van Aruba in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de Koning als hoofd van de regering van Aruba en in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de regering van het Koninkrijk. Gezien deze ondersteunende rol zijn de taken van het Kabinet een afgeleide van de taken en bevoegdheden van de Gouverneur, die voornamelijk zijn geregeld in het [Het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden](#), de [Staatsregeling van Aruba](#) en het [Reglement voor de Gouverneur van Aruba](#). Het kabinet heeft ook tot taak het behandelen van consulaire aangelegenheden aangezien de gouverneur tevens bevoegdheden heeft in het kader van de verkrijging van het Nederlanderschap en de verstrekking van paspoorten en visa aan personen die woonachtig zijn in Aruba.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in [artikel 4.4 lid 4 van de Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

Voor het handelen van de gouverneur als landsorgaan leggen de Ministers van Aruba verantwoording af aan de Staten van Aruba. De gouverneur is als Koninkrijksorgaan verantwoordelijk aan de regering van het Koninkrijk.

De gouverneur onderhoudt contacten met de minister-president en overige Ministers van Aruba, de Staten, maatschappelijke organisaties en met ministers en andere bestuurders van de andere landen van het Koninkrijk. De gouverneur onderhoudt ook contacten met ambassadeurs van het Koninkrijk en van andere staten in de regio. De relaties met de Gouverneurs van Sint Maarten en Curaçao zijn geïnstitutionaliseerd en worden onderhouden.

Het kabinet onderhoudt contacten met andere organen van de overheid, zowel binnen als buiten het Koninkrijk. Bij de uitvoering van rijksregelgeving werkt het kabinet samen met verschillende ministeries, agentschappen en diensten van Nederland.

C. Beleidswijzigingen

Voor 2024 zijn geen beleidswijzigingen voorzien.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	2.480	2.882	2.223	2.192	2.192	2.192	2.192
Uitgaven	2.480	2.882	2.223	2.192	2.192	2.192	2.192
6.0 Kabinet van de Gouverneur van Aruba	2.480	2.882	2.223	2.192	2.192	2.192	2.192
<i>Institutionele inrichting</i>	<i>2.480</i>	<i>2.882</i>	<i>2.223</i>	<i>2.192</i>	<i>2.192</i>	<i>2.192</i>	<i>2.192</i>
Kabinet Gouverneur Aruba	2.480	2.882	2.223	2.192	2.192	2.192	2.192
Ontvangsten	93	60	60	60	60	60	60

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Institutionele inrichting

Kabinet Gouverneur Aruba

Ondersteunen van de Gouverneur

Het kabinet informeert de Gouverneur inzake politieke, bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen, doch vormt geen beleid. Het draagt tevens zorg voor de doorgeleiding aan de Gouverneur gerichte correspondentie en handelt deze af. Voorts bereidt het kabinet de binnen- en buitenlandse bezoeken van de Gouverneur voor en begeleidt deze hierin.

Landsbesluiten en landsverordeningen

De Gouverneur stelt alle landsregelgeving en landsbesluiten vast. Het kabinet staat de Gouverneur bij in de uitoefening van deze taak met het oog op de kwaliteit van de besluitvorming.

Uitvoeringstaken

Het kabinet zorgt namens de Gouverneur voor afkondigingen van rijkswetten en algemene maatregelen van bestuur. Ingevolge rijkswetten en verdragen is vastgesteld dat de Gouverneur is belast met de afgifte van paspoorten, nooddocumenten en visa en met de registratie, beoordeling en indien nodig van doorgeleiding van naturalisatieverzoeken. Het kabinet draagt hier namens de Gouverneur de zorg voor. Ook beoordeelt het kabinet aanvragen voor toestemming aan vreemde (militaire) schepen en vliegtuigen, die Aruba willen aandoen of de Arubaanse wateren respectievelijk het Arubaanse luchtruim wensen te doorkruisen.

Paspoortafgifte aan ingezetenen van Aruba

De Gouverneur heeft de afgifte van paspoorten aan ingezetenen van Aruba gemandateerd aan de Directie Bevolking (Censo) van Aruba, echter het kabinet heeft (namens de Gouverneur) de eindverantwoordelijkheid voor de afgifte van reisdocumenten.

Ontvangsten

De ontvangsten van het kabinet bestaan uit leges in verband met de afgifte van paspoorten, nooddocumenten en visa en uit ingediende verzoeken om optie en naturalisatie.

2.6 Artikel 7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao

A. Algemene doelstelling

De missie van het Kabinet van de Gouverneur van Curaçao is het optimaal ondersteunen van de gouverneur in de uitoefening van zijn taken in zijn beide hoedanigheden: als het hoofd van de regering van het land Curaçao en als orgaan van het Koninkrijk. De taken van het kabinet zijn afgeleid van de wettelijke taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Gouverneur. De belangrijkste taken en bevoegdheden van de Gouverneur van Curaçao zijn opgenomen in het [Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden](#), de [Staatsregeling van Curaçao](#), verschillende (organieke) Curaçaose landsverordeningen, Koninkrijkswetgeving en het [Reglement van de Gouverneur van Curaçao](#).

Aan het feit dat de gouverneur het bevoegde orgaan is in de uitvoeringsregelingen van de [Rijkswet op het Nederlandschap](#) en van de [Paspoortwet](#) ontleent het Kabinet van de Gouverneur dienstverlenende, uitvoerende consulaire werkzaamheden. De taken en inrichting van het kabinet zijn vastgelegd in een instellings- en beheersbesluit, evenals in een organisatie- en formatieplan.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in [artikel 4.4 lid 4 van de Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de Minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidswijzigingen

Voor 2024 zijn geen beleidswijzigingen voorzien.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 11 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	2.804	3.618	3.374	3.329	3.329	3.329	3.329
Uitgaven	2.804	3.618	3.374	3.329	3.329	3.329	3.329
7.0 Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	2.804	3.618	3.374	3.329	3.329	3.329	3.329
<i>Institutionele inrichting</i>	<i>2.804</i>	<i>3.618</i>	<i>3.374</i>	<i>3.329</i>	<i>3.329</i>	<i>3.329</i>	<i>3.329</i>
Kabinet Gouverneur Curaçao	2.804	3.618	3.374	3.329	3.329	3.329	3.329
Ontvangsten	147	200	200	200	200	200	200

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Institutionele Inrichting

Kabinet Gouverneur Curaçao

Het kabinet analyseert maatschappelijke, politieke, juridische, bestuurlijke, economische, sociale en financiële ontwikkelingen en adviseert de gouverneur hierover. Het kabinet is geen beleidsvormend orgaan. De informatieverwerking en analyses zijn uitsluitend bedoeld ter advisering aan de gouverneur. De ambtelijke ondersteuning van de gouverneur is erop gericht dat de gouverneur zijn taken als Lands- en Koninkrijksorgaan op adequate wijze kan vervullen. Gegeven de brede bestuurlijke rol die de gouverneur vervult, zowel als landsorgaan als in relatie tot het Koninkrijk als Koninkrijksorgaan, onderhoudt het kabinet contact met – onder andere – de Staten van Curaçao, met ministeries en andere instituties binnen het Koninkrijk, Curaçao en Nederland. Verder zijn de relaties met de collega Gouverneurs van Aruba en Sint-Maarten geïnstitutionaliseerd.

Bekrachtiging Landsverordeningen en Landsbesluiten

De gouverneur is belast met het toezicht op de naleving van rijkswetten, algemene maatregelen van rijksbestuur en verdragen. In verband hiermee bereidt het kabinet de toetsing voor van de aan de gouverneur voorgelegde Curaçaose (concept-) regelgeving aan het hoger wettelijk kader, Koninkrijksbelangen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Uitvoeringstaken

Uit enkele verdragen en rijkswetten vloeit voort, dat de gouverneur de uitvoering van onderdelen daarvan verzorgt. Hierbij gaat het met name om de Rijkswet op het Nederlanderschap, de Paspoortwet en de vigerende visumregelgeving. In verband hiermee werkt het kabinet samen met verschillende ministeries. Dit zijn in het bijzonder de Immigratie- en Naturalisatiedienst van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Directie Consulaire Zaken en Visumbeleid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Het kabinet bereidt de afkondiging van rijkswetten en algemene maatregelen van rijksbestuur voor, behandelt de aanvragen voor overvliegvergunningen en havenbezoeken alsook verzoekschriften en voorstellen voor Koninklijke onderscheidingen. Ook behandelt het kabinet aanvragen voor naturalisatie en optie, paspoorten en visa. Op de aan de landsdienst Burgerzaken(Kranshi) gemandateerde bevoegdheid voor de uitgifte van paspoorten wordt door het kabinet actief toezicht gehouden.

Bedrijfsvoering

Toezicht op doelmatigheid en rechtmatigheid van de ontvangsten en uitgaven vormen een belangrijk onderdeel van het bedrijfsvoeringsproces. Daarnaast wordt het personeelsbeleid nageleefd, de huisvesting (inclusief het paleis) beheerd en de organisatie en formatie op een dusdanige wijze ingevuld dat het kabinet zijn inhoudelijke taken naar behoren kan uitoefenen.

Ontvangsten

De ontvangsten van het kabinet bestaan uit leges in verband met de afgifte van paspoorten, nooddocumenten en visa en uit optie- en naturalisatiegelden.

2.7 Artikel 8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten

A. Algemene doelstelling

De missie van het Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten is het ondersteunen van de gouverneur in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de Koning als hoofd van de regering van het land Sint Maarten en als vertegenwoordiger van de regering van het Koninkrijk.

De taken en bevoegdheden van de Gouverneur van Sint Maarten zijn opgenomen in het [Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden](#), de Staatsregeling van Sint Maarten, verschillende (organieke) Sint Maartense landsverordeningen, Koninkrijkswetgeving en het [Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten](#).

Aan het feit dat de gouverneur bevoegd orgaan is tot uitvoering van de [Rijkswet op het Nederlandschap](#) en van de Rijkswet [Paspoortwet](#) ontleent het Kabinet van de Gouverneur veel dienstverlenende, uitvoerende werkzaamheden. De taken en inrichting van het kabinet zijn vastgelegd in een instellings- en beheersbesluit, evenals in een organisatie- en formatieplan.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal en van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in [artikel 4.4 lid 4 van de Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

De bestuurlijke rol van de gouverneur zowel binnen Sint Maarten als landsorgaan, als in relatie tot het Koninkrijk als Koninkrijksorgaan brengt met zich mee dat door het kabinet ten behoeve van de Gouverneur op het gehele werkveld van deze overheden contacten worden onderhouden met de Staten van Sint Maarten, met ministers, andere bestuurders en instituties in het Koninkrijk, Sint Maarten en Nederland. De relaties met de Gouverneurs van Aruba en van Curaçao zijn geïnstitutionaliseerd en worden onderhouden.

Met name bij de uitvoering van (rijks-)wetgeving werkt het kabinet samen met verschillende ministeries, agentschappen en diensten. Dit zijn in het bijzonder de Immigratie- en Naturalisatiedienst, de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Binnen het land Sint Maarten heeft het kabinet intensief contact met de Staten, de Raad van Ministers, de Hoge Colleges van Staat en met overige landsdiensten. De Gouverneur van Sint Maarten heeft de procedure van de aanvraag en uitgifte van nationale paspoorten aan ingezetenen van Sint Maarten deels gemandateerd aan de landsdienst voor Burgerzaken (Census Office).

C. Beleidswijzigingen

Er zijn voor 2024 geen beleidswijzigingen voorzien.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 12 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	10.423	3.132	2.453	2.420	2.420	2.420	2.420
Uitgaven	10.423	3.132	2.453	2.420	2.420	2.420	2.420
8.0 Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten	10.423	3.132	2.453	2.420	2.420	2.420	2.420
<i>Institutionele inrichting</i>	<i>10.423</i>	<i>3.132</i>	<i>2.453</i>	<i>2.420</i>	<i>2.420</i>	<i>2.420</i>	<i>2.420</i>
Kabinet Gouverneur Sint Maarten	10.423	3.132	2.453	2.420	2.420	2.420	2.420
Ontvangsten	86	75	75	75	75	75	75

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Institutionele inrichting

Kabinet Gouverneur Sint Maarten

Ondersteunen van de Gouverneur

Het kabinet verzamelt informatie aangaande politieke, bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen en informeert de Gouverneur daarover. Het Kabinet is geen beleidsvormend orgaan. Het Kabinet voert de correspondentie namens de Gouverneur en begeleidt deze bij binnenlandse en buitenlandse bezoeken. Voorts behandelt en geleidt het Kabinet de aan de Gouverneur verrichte verzoekschriften door.

Bekrachten landsverordeningen en Landsbesluiten

De Gouverneur stelt alle landsregelgeving en landsbesluiten vast. Het Kabinet staat de Gouverneur bij in de uitoefening van deze taak met het oog op de kwaliteit van de besluitvorming.

Uitvoeringstaken

Het Kabinet draagt zorg voor afkondiging van rijkswetten en algemene maatregelen van rijksbestuur. In diverse verdragen en rijkswetten is bepaald dat de Gouverneur belast is met de uitvoering daarvan. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de Paspoortwet, het Verdrag van Schengen en de Rijkswet op het Nederlanderschap. Zo geeft het Kabinet paspoorten, laissez-passers en visa uit, beoordeelt en besluit op optieverklaringen, registreert en geleidt naturalisatieverzoeken door en organiseert de naturalisatieceremonies. Ook behandelt het Kabinet aanvragen voor militaire bijstand van de landsregering en aanvragen voor toestemming van vreemde militaire schepen en militaire luchtvaartuigen die de Sint Maartense wateren respectievelijk het luchtruim willen bezoeken dan wel willen doorkruisen.

Paspoortuitgifte aan ingezetenen Sint Maarten

De Voortgangscommissie Sint Maarten heeft zich in haar rapporten opeenvolgend positief uitgelaten over de bereikte resultaten bij de Burgeradministratie. Dit heeft ertoe geleid dat de Gouverneur de uitgifte van paspoorten aan ingezetenen van Sint Maarten met ingang van 10 oktober 2011 heeft gemandateerd aan het Hoofd van de Burgeradministratie. Tegelijkertijd blijft het op 10-10-'10 gesloten convenant, en het daarin opgenomen toezichtin-

strument, onverkort van kracht. Op basis daarvan vindt, aan de hand van maandrapportages, maandelijks overleg plaats tussen het hoofd Burgeradministratie en de directeur van het Kabinet van de Gouverneur.

Ontvangsten

Het Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten heeft ontvangsten uit consulaire producten, naturalisaties en opties, nationale paspoorten, nooddocumenten en visa.

2.8 Artikel 9. Kiesraad

A. Algemene doelstelling

De Kiesraad stelt uitslagen van landelijke verkiezingen vast en is een onafhankelijk adviesorgaan én kenniscentrum op het gebied van kiesrecht en het verkiezingsproces. De Kiesraad maakt zich daarbij sterk voor een robuust verkiezingsproces en betrouwbare verkiezingsuitslagen.

Het gaat om de volgende wettelijke taken. De Kiesraad:

- is het centraal stembureau bij de verkiezingen van de Eerste Kamer en Tweede Kamer en van de Nederlandse leden van het Europees Parlement. De Kiesraad:
 - registreert de namen (aanduidingen) en logo's van politieke partijen;
 - beoordeelt en nummert de ingeleverde kandidatenlijsten;
 - stelt de officiële verkiezingsuitslagen vast en voert hierbij controles uit;
 - benoemt nieuwe leden van de Eerste Kamer, Tweede Kamer en het Europees Parlement wanneer er vacatures ontstaan.
- adviseert de regering en het parlement over uitvoeringstechnische zaken op het gebied van kiesrecht en verkiezingen. Hierbij gaat het vooral om conceptwetsvoorstellen tot wijziging van Kieswetgeving. Een enkele keer adviseert de Kiesraad ongevraagd. Tevens verstrekt de Kiesraad aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State zienswijze over kiesrechtelijke geschillen waarbij de Kiesraad niet zelf partij is;
- beheert de Databank Verkiezingsuitslagen waarin (historische) verkiezingsuitslagen zijn opgenomen;
- stelt voor alle verkiezingen verschillende controle-protocollen op die aan de robuustheid van het proces en de betrouwbaarheid van de daarbij gebruikte programmatuur moeten bijdragen.

Verder ontwikkelt en beheert de Kiesraad de verkiezingssoftware die in de hele verkiezingsketen gebruikt wordt voor de kandidaatstelling en vaststelling van verkiezingsuitslagen en is de Raad het kennis- en informatiepunt over kiesrecht en verkiezingen. Gemeenten, provinciale griffies, politieke partijen, kiezers en media kunnen het gehele jaar vragen over het verkiezingsproces stellen.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in [artikel 4.4 lid 4 van de Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidswijzigingen

Het kabinet is voornemens de Kiesraad enkele nieuwe taken en verantwoordelijkheden te geven, met het oog op toekomstbestendige robuuste verkiezingen. De wetgeving die de grondslag van deze nieuwe taken vormt bestaat uit 2 delen, het Wetsvoorstel programmatuur verkiezingsuitslagen,

dat in juni 2022 bij de Tweede Kamer is ingediend¹. En het Wetsvoorstel kwaliteitsbevordering uitvoering verkiezingsproces, dat in de loop van het 1e kwartaal van 2024 bij de Kamer wordt ingediend².

De Kiesraad krijgt een instruerende, ondersteunende en beoordelende rol bij de uitvoering van de verkiezingen en de uitslagvaststelling. Daarnaast krijgt de Kiesraad aanvullende taken en bevoegdheden op het gebied van doorlopende kwaliteitsbevordering van de onderdelen van het verkiezingsproces.

De nieuwe kwaliteitsbevorderende rol van de Kiesraad is gebaseerd op de volgende drie pijlers:

1. Ondersteunen van de organisatie van verkiezingen (middels ondersteuning, instructies, kwaliteitsstandaarden en het vaststellen van modellen) voorafgaand aan een verkiezing.
2. Waarnemen en indien nodig bijsturen (om de kwaliteit te bevorderen) tijdens een verkiezing.
3. Beoordelen van het verloop van de verkiezing (via een rapportage en advies aan het vertegenwoordigend orgaan) na een verkiezing.

Transitie naar verkiezingsautoriteit

Om de onpartijdigheid en de kwaliteit van het verkiezingsproces en de betrouwbaarheid van de verkiezingsuitslag ook in de toekomst boven elke twijfel verheven te laten zijn, wordt de rol van de Kiesraad in het verkiezingsstelsel verzaamd en zijn positie versterkt. In 2024 zal de Kiesraad, na de inwerkingtreding van de hierboven genoemde wetgeving de laatste voorbereidingen treffen en de eerste ervaringen opdoen als verkiezingsautoriteit.

Beheer programmatuur verkiezingsuitslagen

De Kiesraad wordt verantwoordelijk voor het beheer en de beveiliging van de programmatuur die in de hele verkiezingsketen wordt gebruikt bij het berekenen en vaststellen van verkiezingsuitslagen. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van nieuwe programmatuur waarin de nieuwe wetgeving moet worden geïncorporeerd.

Het is belangrijk dat diegenen die de uitslagen invoeren duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden krijgen voor het beheer, de aansluiting en het gebruik van de programmatuur. Dat geldt ook voor de Kiesraad en de gemeenten, die zorgen voor de ICT-voorzieningen. Eén en ander wordt geregeld in het Wetsvoorstel programmatuur verkiezingsuitslagen. Met de invoering van het wetsvoorstel kan de Kiesraad als beheerder voorschriften opstellen voor de aansluiting en het gebruik, en zorgen voor de naleving van die voorschriften. Het gebruik van de programmatuur die de Kiesraad ter beschikking stelt wordt verplicht. In 2024 worden verder voorbereidingen hiervoor getroffen.

Verkiezingsagenda, kandidaatstellingsprocedure

In het kader van de Verkiezingsagenda 2030, een gezamenlijk initiatief waarin BZK, VNG, NVVB en Kiesraad, wordt aangegeven welke maatregelen nodig zijn aan onderhoud en vernieuwing in het verkiezingsproces (bijlage bij Kamerstukken II 2020/21, [35165, nr. 40](#)). De Kiesraad zal in 2024 voorstellen uitwerken voor de digitale ondersteuning van verbeteringen in de kandidaatstellingsprocedure en voor de verdere ontsluiting van verkie-

¹ Wetsvoorstel programmatuur verkiezingsuitslagen, *Kamerstukken II 2022/23*, 36150

² Wetsvoorstel kwaliteitsbevordering uitvoering verkiezingsproces

zingsuitslagen, o.a. door het bevorderen van een uniforme en centrale publicatie van processen-verbaal met uitslagen van verschillende verkiezingen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 13 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 9. Kiesraad (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	25.354	7.411	8.236	4.820	4.508	1.736	1.736
Uitgaven	13.240	12.031	10.164	5.783	4.508	4.508	4.508
9.0 Kiesraad	13.240	12.031	10.164	5.783	4.508	4.508	4.508
<i>Institutionele inrichting</i>	<i>13.240</i>	<i>12.031</i>	<i>10.164</i>	<i>5.783</i>	<i>4.508</i>	<i>4.508</i>	<i>4.508</i>
Kiesraad	13.240	12.031	10.164	5.783	4.508	4.508	4.508
Ontvangsten	2	0	0	0	0	0	0

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Institutionele inrichting

Kiesraad

De Kiesraad is belast met uitgaven die betrekking hebben op vaste en verplichte zaken zoals de personele exploitatie, externe inhuur, materieel en loonkosten voor het bureau van de Kiesraad. Doelmatigheid, juistheid, tijdigheid en rechtmatigheid zijn daarbij belangrijke kernbegrippen.

De Kiesraad is belast met uitgaven in directe relatie tot de verkiezingen van de Tweede Kamer, de Eerste Kamer, het Europese parlement en het kennis- en informatiepunt, zoals de ontwikkel- en beheerkosten van programmatuur voor de kandidaatstelling en vaststelling van de uitslag, communicatieadvies en communicatiemiddelen.

3. Niet-beleidsartikelen

3.1 Artikel 10. Nog onverdeeld

A. Budgettaire gevolgen

Tabel 14 Budgettaire gevolgen artikel 10. Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	0	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	0	0	0	0	0	0	0
10.0 Nog onverdeeld	0	0	0	0	0	0	0
<i>Nog te verdelen</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

4. Bijlagen

Bijlage 1: ZBO's en RWT's

Tabel 15 Overzicht Rechtspersonen met een Wettelijke Taak en Zelfstandige Bestuursorganen (vallend onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)					
Naam organisatie	RWT/ZBO	Begrotingsartikel	Begrotingsramingen (bedragen x € 1.000)	Uitgevoerde evaluatie ZBO onder Kaderwet	Volgende evaluatie ZBO
Kiesraad	ZBO	artikel 9	5.783	sinds 2013	transitie Kiesraad nader te bepalen

Bijlage 2: Verdiepingshoofdstuk

Beleidsartikel 1. Raad van State

Uitgaven

Tabel 16 Uitgaven beleidsartikel 1. Raad van State (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	80.664	79.885	79.885	74.652	74.342	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	5.346	4.577	4.577	4.278	4.260	4.260
Extrapolatie	–	–	–	–	–	74.363
Nieuwe mutaties	– 800	821	21	21	21	–
Waarvan:						
1. Kasschuif CAO-middelen	– 800	800	–	–	–	–
Stand ontwerpbegroting 2024	85.210	85.283	84.483	78.951	78.623	78.623

Toelichting

1. CAO-middelen

De kabinetsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling 2023 is hoger dan eerder geraamd. Daarnaast zijn de premielasten gedaald. Het incidentele verschil t.o.v. CEP 2022 blijft, voor zover nog niet in nieuwe arbeidsvoorwaardelijke afspraken opgenomen, beschikbaar voor arbeidsvoorwaarden door middel van een kasschuif naar 2024.

Ontvangsten

Tabel 17 Ontvangsten beleidsartikel 1. Raad van State (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	1.950	1.950	1.950	1.950	1.950	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	1.950
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	1.950	1.950	1.950	1.950	1.950	1.950

Beleidsartikel 2. Algemene Rekenkamer

Uitgaven

Tabel 18 Uitgaven beleidsartikel 2. Algemene Rekenkamer (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	39.286	42.636	39.309	39.332	47.042	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	3.147	2.998	2.803	2.805	3.258	2.776
Extrapolatie	–	–	–	–	–	41.182
Nieuwe mutaties	– 207	– 1.293	4.300	1.600	2.600	–
<i>Waarvan:</i>						
1. Tijdelijke huisvesting		1.200	1.600	1.600	1.600	1.600
2. Kasschuif tijdelijke huisvesting		– 2.700	2.700			
3. Informatiehuishouding					1.000	1.000
Stand ontwerpbegroting 2024	42.226	44.341	46.412	43.737	52.900	43.958

Toelichting

1. Tijdelijke huisvesting

Dit betreft een overheveling van budget van de Aanvullende Post van het ministerie van Financiën. Voor de tijdelijke huisvesting van de Algemene Rekenkamer (AR) maakt ook de AR zelf kosten (zogenaamde gebruikerskosten). Die lopen door gedurende de periode van de tijdelijke huisvesting. Dat loopt door tot in 2029, de kosten zijn in dat jaar € 0,4 mln.

2. Kasschuif tijdelijke huisvesting

De tijdelijke huisvesting van de AR zal niet volgend jaar gereed zijn, maar pas het jaar daarop. De budgetten die die geraamd waren voor onder andere de fysieke verhuizing moeten daarom een jaar schuiven.

3. Informatiehuishouding

Naar aanleiding van de kabinetsreactie POK zijn middelen beschikbaar gesteld voor het op orde brengen van de informatiehuishouding. Voor de Algemene Rekenkamer was hiervoor tot en met 2026 (meerjarig) budget overgeboekt, maar nog niet structureel (voor de jaren daarna). Dit gebeurt nu alsnog.

Ontvangsten

Tabel 19 Ontvangsten beleidsartikel 2. Algemene Rekenkamer (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	1.017	1.017	1.017	1.017	1.017	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	1.017
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	1.017	1.017	1.017	1.017	1.017	1.017

Beleidsartikel 3. De Nationale ombudsman

Uitgaven

Tabel 20 Uitgaven beleidsartikel 3. De Nationale ombudsman (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	25.625	25.618	25.591	25.586	25.826	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	1.520	1.828	1.369	1.369	1.383	1.383
Extrapolatie	–	–	–	–	–	25.984
Nieuwe mutaties	423	1.248	658	158	158	–
Stand ontwerpbegroting 2024	27.568	28.694	27.618	27.113	27.367	27.367

Ontvangsten

Tabel 21 Ontvangsten beleidsartikel 3. De Nationale ombudsman (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	2.539	2.539	2.539	2.539	2.539	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	200	257	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	2.539
Nieuwe mutaties	363	0	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	3.102	2.796	2.539	2.539	2.539	2.539

Beleidsartikel 4. Kanselarij der Nederlandse Orden

Uitgaven

Tabel 22 Uitgaven beleidsartikel 4. Kanselarij der Nederlandse Orden (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	5.412	5.360	4.882	4.885	4.885	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	771	698	665	665	665	665
Extrapolatie	–	–	–	–	–	4.821
Nieuwe mutaties	– 217	153	– 64	– 64	– 64	–
Stand ontwerpbegroting 2024	5.966	6.211	5.483	5.486	5.486	5.486

Ontvangsten

Tabel 23 Ontvangsten beleidsartikel 4. Kanselarij der Nederlandse Orden (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	199	199	199	199	199	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	199
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	199	199	199	199	199	199

Beleidsartikel 6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba

Uitgaven

Tabel 24 Uitgaven beleidsartikel 6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	2.067	2.067	2.067	2.067	2.067	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	846	125	125	125	125	125
Extrapolatie	–	–	–	–	–	2.067
Nieuwe mutaties	– 31	31	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	2.882	2.223	2.192	2.192	2.192	2.192

Ontvangsten

Tabel 25 Ontvangsten beleidsartikel 6. Kabinet van de Gouverneur van Aruba (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	60	60	60	60	60	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	60
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	60	60	60	60	60	60

Beleidsartikel 7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao

Uitgaven

Tabel 26 Uitgaven beleidsartikel 7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	3.136	3.136	3.136	3.136	3.136	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	527	193	193	193	193	193
Extrapolatie	–	–	–	–	–	3.136
Nieuwe mutaties	– 45	45	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	3.618	3.374	3.329	3.329	3.329	3.329

Ontvangsten

Tabel 27 Ontvangsten beleidsartikel 7. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	200	200	200	200	200	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	200
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	200	200	200	200	200	200

Beleidsartikel 8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten

Uitgaven

Tabel 28 Uitgaven beleidsartikel 8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	2.279	2.279	2.279	2.279	2.279	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	886	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	2.279
Nieuwe mutaties	– 33	33	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	3.132	2.453	2.420	2.420	2.420	2.420

Ontvangsten

Tabel 29 Ontvangsten beleidsartikel 8. Kabinet van de Gouverneur van Sint Maarten						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	75	75	75	75	75	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	75
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	75	75	75	75	75	75

Beleidsartikel 9. Kiesraad

Uitgaven

Tabel 30 Uitgaven beleidsartikel 9. Kiesraad (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	10.440	6.697	5.469	4.264	4.264	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	5.486	384	314	244	244	244
Extrapolatie	–	–	–	–	–	4.264
Nieuwe mutaties	– 2.978	3.083	0	0	0	–
<i>Waarvan:</i>						
1. Kasschuif DHV	– 3.000	3.000	–	–	–	–
Stand ontwerpbegroting 2024	12.948	10.164	5.783	4.508	4.508	4.508

Toelichting

1. Kasschuif Digitaal Hulpmiddel Verkiezingen (DHV)

Door het opzeggen van het contract met Paragon zullen er naar planning dit jaar geen werkzaamheden meer plaatsvinden. Naar verwachting wordt de uitvoering hiervan volgend jaar weer tot uitvoering gebracht. De budgetten worden doorgeschoven naar 2024.

Ontvangsten

Tabel 31 Ontvangsten beleidsartikel 9. Kiesraad (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	0	0	0	0	0	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	0	0	0	0	0	0

Niet-beleidsartikel 10. Nog onverdeeld

Uitgaven

Tabel 32 Uitgaven artikel 10. Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	0	0	0	0	0	–
Mutatie Nota van wijziging 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie amendement 2023	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	–
Stand ontwerpbegroting 2024	0	0	0	0	0	0

Bijlage 3: Rijksuitgaven Caribisch Nederland

Naar aanleiding van de motie Hachchi c.s. (Kamerstukken II 2011/12, [33000 IV, nr. 28](#)) wordt jaarlijks een overzicht van alle rijksuitgaven aan Caribisch Nederland (met uitzondering van de vrije uitkering ofwel het BES-fonds) toegevoegd aan de begroting van Koninkrijksrelaties (IV).

Naar aanleiding van de voorlichting van de Afdeling advisering van de Raad van State (RvS) en het Interdepartementale Beleidsonderzoek Koninkrijksrelaties (IBO) volgt het kabinet de aanbeveling op om het overzicht Rijksuitgaven aan Caribisch Nederland uit te breiden (Kamerstukken II 2019/20, [35300 IV, nr. 11](#)). Doel hiervan is om de rol van het Ministerie van BZK te verstevigen en een meer integrale afweging van de Rijksuitgaven aan Caribisch Nederland te bevorderen.

In de begroting Koninkrijksrelaties (IV) is het totale overzicht van de Rijksuitgaven Caribisch Nederland te vinden. Hieronder is de uitsplitsing van de Rijksuitgaven aan Caribisch Nederland voor de begroting overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) weergegeven. In het overzicht en de bijbehorende toelichtingen wordt aangegeven of het uitgaven zijn ten behoeve van eilandelijke taken of rijkstaken, of er sprake is van incidentele of structurele bekostiging en wordt een toelichting gegeven op de wijze van financiering welke gekoppeld is aan de beoogde beleidsdoelen.

Tabel 33 Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland in begrotingshoofdstuk overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Totaal uitgaven	404	400	400	400	400	400	400	
Artikel 3 Nationale ombudsman	404	400	400	400	400	400	400	
Institutionele inrichting	R	S	404	400	400	400	400	400

Toelichting

Artikel 3 Nationale Ombudsman

Institutionele inrichting

Dit betreft een rijkstaak voor het uitvoeren van een eerstelijns klachtbehandeling voor Caribisch Nederland.

De Nationale ombudsman is sinds 2010 bevoegd klachten te behandelen over overheidsinstanties van het Rijk in Caribisch Nederland en sinds 2012 ook over de openbare lichamen Bonaire, Saba en Sint Eustatius. Voor de openbare lichamen is de Nationale ombudsman eerstelijns klachtbehandelaar. Dat betekent dat burgers een klacht over de openbare lichamen ook direct aan de Nationale ombudsman kunnen voorleggen. Het betreft daarmee een structurele rijkstaak.

Mei 2018 is een plan van aanpak met een missie en visie vastgesteld. Daarin is teruggekeken op het werk van de Nationale ombudsman in Caribisch Nederland sinds 10-10-10 en vooruit gekeken naar de periode 2018-2026. In het plan van aanpak zijn twee doelstellingen neergelegd. De eerste is dat de Nationale ombudsman zichtbaar moet zijn voor de burgers in Caribisch Nederland en hen op weg moet kunnen helpen. De tweede doelstelling

is dat de Nationale ombudsman wil bijdragen aan goed bestuur op de eilanden door de beginselen van het klachtrecht onder de aandacht te brengen bij de overheid.